

Gezond starten en gezond blijven

Ineke Eijck

Productie- en economische kengetallen liegen er niet om wanneer het gaat om bedrijven waar gewerkt wordt met varkens die een hoge gezondheidsstatus hebben. Het is een mythe dat SPF-varkens kasplantjes zijn en bij binnenkomst van een ziekte spontaan neervallen. Het handhaven van een hoge gezondheidsstatus moet niet alleen tussen de oren van de varkenshouder zitten. Ook de dierenarts, de voerleverancier en de handelaar moeten op dezelfde lijn zitten.

Praktijkboek "Gezond starten en Gezond blijven"

Momenteel is een discussie gaande over de haalbaarheid van een hoge gezondheidsstatus onder Nederlandse omstandigheden. In 2001 heeft het Praktijkonderzoek gekozen om van de nieuwbouwstal in Lelystad een SPF (vrij van bepaalde ziektekiemen)-bedrijf te maken. De ervaringen die vanaf die tijd zijn opgedaan hebben bijgedragen tot het ontwikkelen van het praktijkboek "Gezond starten en Gezond blijven". Naast het PV hebben ook fokkerijgroeperingen als TOPIGS, PIC en dierenartsen in het veld hun expertise en ervaringen ingebracht. Al deze kennis is gebundeld en toegankelijk gemaakt voor geïnteresseerde veehouders. Het praktijkboek brengt niet alleen de knelpunten maar ook oplossingen in kaart die kunnen bijdragen aan de beslissing voor mede geïnteresseerde veehouders, om wel of niet met een hoge gezondheid te starten. Het praktijkboek

is een handig hulpmiddel in de voorbereidingsfase bij de oriëntatie naar een hoge gezondheidsstatus. Daarnaast kan het de discussie tussen veehouder, dierenarts en voorlichter op gang brengen over de mogelijkheden van het verbeteren van de diergezondheid in een bestaande- c.q. nieuwbouwstal in een varkensdicht- of varkensarm gebied.

Wat levert een hoge gezondheidsstatus op?

Allereerst veel werkplezier! Even belangrijk is de kostenreductie (ten minste 7 %) door lagere voerkosten, hogere groei, gunstiger voederconversie, minder uitval en lagere veterinaire kosten. Helaas betalen de slachterijen op dit moment niet meer voor grotere uniformiteit en minder slachtafkeuringen. Nu ligt de meerwaarde van een SPF-systeem nog aan de kostenkant.

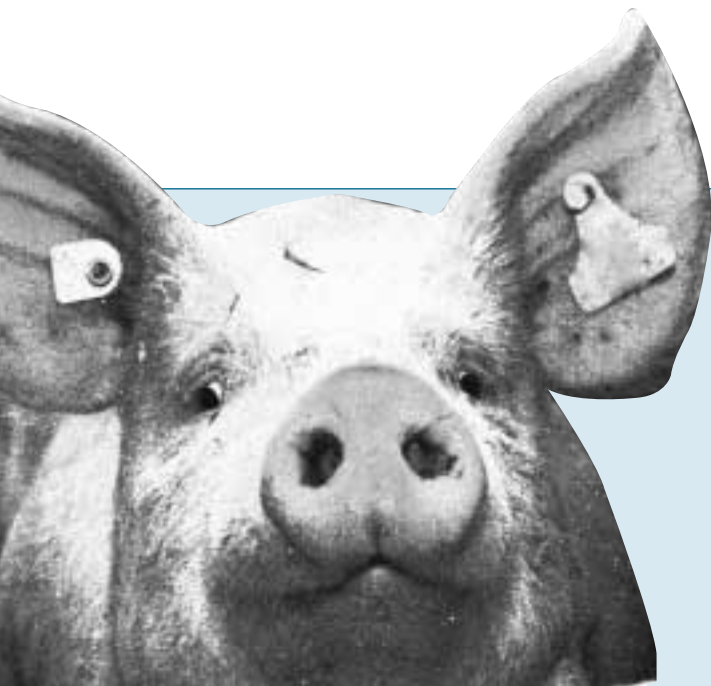
Voor veelvoorkomende aandoeningen zijn de verliezen in productiekenngetallen en euro's in het praktijkboek weergegeven. Zo kan de veehouder op eenvoudige wijze zelf uitrekenen wat de afwezigheid van een of meerdere kiemen zouden betekenen voor het saldo in zijn specifieke situatie.

Kiezen voor een hoge gezondheidsstatus

Bij de keuze toe te werken naar een hoge gezondheidstatus moet de varkenshouder zich afvragen welke ziektekiemen buiten de deur gehouden moeten worden. Dit is afhankelijk van de locatie van het bedrijf, de varkensdichtheid in de omgeving en de economische relevantie van de ziekte. In varkensarme gebieden is een hoge gezondheidsstatus beter te realiseren dan in varkensdichte gebieden.

De schade die ziektekiemen op het bedrijf veroorzaken, is niet voor alle bedrijven gelijk. Als er op een bedrijf meerdere soorten ziektekiemen voorkomen en de zoötechnische omstandigheden minder goed zijn, zal de schade hoger zijn dan wanneer slechts één kiem voorkomt en de omstandigheden voor die kiem redelijk ongunstig zijn.

In het praktijkboek wordt bijvoorbeeld berekend wat (sub)klinische App (*Actinobacillus pleuro-pneumoniae*) kost op een vleesvarkenbedrijf met 1500 vleesvarkens. Het vrij worden van chronische App levert € 16.738 per jaar op. De besparing indien er in één ronde een acute uitbraak van App voorkomt is zelfs € 26.453.

Als voorbeeld is de bevolking van het nieuwe varkensproefbedrijf de Waiboerhoeve in Lelystad uitgewerkt.

Uitgaande van de doelstelling van het bedrijf is een lijst opgesteld van ziektekiemen die niet mochten voorkomen in de uitgangspopulatie.

Er is een monitoringsysteem opgezet en er zijn protocollen gemaakt die de biosecurity (gezondheidsmanagement) waarborgen.

Hoe dat allemaal in zijn werk is gegaan kunt u lezen in het praktijkboek.

Er wordt uitgebreid ingegaan op de mogelijkheden en onmogelijkheden van diagnostiek en wat de verschillende gradaties van SPF inhouden.

Steeds meer fokkerijorganisaties kunnen dieren leveren die vrij zijn van meerdere ziektekiemen. In het praktijkboek wordt nader ingegaan waar u zoal op moet letten bij de aanschaf van een nieuwe varkenspopulatie, welke garanties er geleverd kunnen worden en welke afspraken u moet maken om de bevolking met hogegezondheidsdieren op de langere duur succesvol te laten zijn.

Behouden van een hoge gezondheidsstatus

Met een hoge gezondheidsstatus starten lukt vaak wel, maar deze gezondheidsstatus behouden is een veel lastiger zaak. In het praktijkboek worden de risicofactoren besproken die verantwoordelijk kunnen zijn voor insleep van ziektekiemen. De risicofactoren worden per ziektekiem aangegeven. Eveneens wordt aangegeven hoe de kans op iedere risicofactor vermindert kan worden. De aanvoer van dieren vormt voor de meeste ziektekiemen de grootste risicofactor op insleep. Vandaar dat er veel aandacht is besteed aan een goede methode om dieren te introduceren op het bedrijf na bevolking. Hierbij is het op de juiste manier gebruiken van een toevoegstal essentieel.

In het praktijkboek is een biosecurity-checklist opgenomen waarbij elke veehouder zelf de situatie op zijn eigen bedrijf kan beoordelen op veiligheid ten aanzien van insleeproutes. Ter illustratie zijn ook de hygiëneprotocollen van het varkensproefbedrijf de Waiboerhoeve opgenomen. Deze kunnen als voorbeeld dienen bij het opstellen van eigen protocollen die passend zijn bij het bedrijf en de gewenste gezondheidsstatus.

Als er toch onverhoopt een ziektekiem binnenkomt, zijn nog niet alle inspanningen voor niets geweest. Er kan gekozen worden om van de betreffende ziektekiem af te komen of via een beheersingstrategie de schade te beperken. Gezonde varkens kunnen meer aan, waardoor de insleep van een kiem zelfs soms onopgemerkt kan blijven. Bij tijdig signaleren van een ziektekiem kan de schade beperkt blijven. In sommige gevallen is het ook mogelijk om weer van de ingesleepte kiem af te komen. Herbevolken komt pas in beeld wanneer de kosten van herbevolken lager zijn dan de verwachte kosten van de binnengekomen ziektekiem.

Praktijkboek "Gezond starten en Gezond blijven" aanwinst voor de praktijk

Het praktijkboek zal begin van de zomer verschijnen en is te bestellen bij ASG, divisie Praktijkonderzoek. Het praktijkboek staat vol met tips en aanbevelingen. Een absolute aanrader voor veehouders en dierenartsen die meer willen weten over de mogelijkheden van een hoge gezondheidsstatus in Nederland.